

III. Vaivaishoitohallitus.

„Helsingin kaupungille voimassaolevan vaivaishoito- ohjesäännön määräyksen mukaan saa Vaivaishoitohallitus täten antaa kertomuksen 1903 vuoden hallinnosta.

Kaupungin Vaivaishoitohallitukseen ovat kuuluneet seuraavat Kau-^{Vaivaishoitohal-}lituksen jäsenet ja virkamiehet. kaupunginvaltuuston valitsevat henkilöt, nimittäin laamanni T. J. Boisman puheenjohtajana, kamreeri Ö. G. Westling, lääketieteentohtori vapaaherra E. Cedercreutz, Vankeinhoitohallituksen sihteeri, nimituomari A. af Forsselles, neiti F. Palmén, tehtailija K. V. Bergman, kauppias N. Kochtomow, pastori Emil Murén, puutarhuri V. F. Sagulin ja muurarimestari A. Ärt sekä varajäsenet protokollasihteeri E. Willgren, filosofian maisteri M. Holmberg ja tehtailija Hj. Fagerroos; jota paitsi filosofianmaisteri A. Antell on hoitanut Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtajalle kuuluvia tehtäviä.

Sittenkuin vakinainen puheenjohtaja laamanni Boisman Kesäkuun 1 p:nä 1903 on ryhtynyt täkäläisen Rahatoimikamarin sihteerin toimeen, jossa hänen on tarkastaminen kaupungin lautakunnista tulevat tilit niiden käytettävänä olleista varoista, ja hän sentähden ei enää voinut toimia Vaivaishoitohallituksen puheenjohtajana, otti varapuheenjohtaja kamreeri Westling puheenjohtajan ja siihen kuuluvat tehtävät toimittaakseen samasta päivästä vuoden loppuun.

Vaivaishoitohallituksen sihteerinä on toiminut protokollasihteeri Willgren.

Vaivaishoitohallituksen toimimiehissä on vuoden kuluessa sattunut se muutos, että katsontamies Th. Arv. Gladh Lokakuun 1 p:nä sairauden tähden on pyynnöstään eronnut. Vuoden jällellä olevan osan suoritti muu silmälläpitoa varten oleva henkilökunta — rouva H. Creutlein, neiti H. Karlsson ja hra A. Johansson — avoinna olevaan virkaan kuuluvat tehtävät.

Työ- ja vaivaistalon johtajana on myöskin vuonna 1903 ollut kunnallisneuvos Carl Edv. Degerholm, jonka ohessa rouva Maria Degerholm

edelleenkin on hoitanut emännän tehtävät laitoksessa ja konttorityöt on toimittanut konttoristi Frans Rosendahl.

Lääkärihoitoa vaivahoidon sairaalalaitoksissa on toimittanut dosentti tohtori Jarl Hagelstam ja hänellä olleen virkavapauden aikana tohtori Ernst Ehrnrooth. Papilliset toimitukset työ- ja vaivaistalossa on toimittanut pastori Emil Murén.

Asiain luku ja
laatu y. m.

Vaivahoitohallituksella on vuoden kuluessa ollut 21 vakinaista ja 4 ylimääräistä kokousta. Niissä on hallitus käsitellyt yhteensä 1,369 asiaa, joista 1,117 on ollut toimitusjohtajan valmistamia avunantoasioita ja 252 kirjeasioita.

Taulu N:o 1 tarjoo yleiskatsauksen toimitusjohtajan toimintaan vuonna 1903. Siitä näkyy, että toimitusjohtajan yksin käsittelemiä asioita (paitsi edellämainittuja hänen valmistamiaan 1,117 avustusasiaa) oli 12,696.

Niiden köyhäin, joille on annettu suoranaista apua, sekä kaupunkiin elänteille annettujen silmälläpitämistä varten on kaupunki, niinkuin ennenkin, ollut jaettuna 9 piiriin, joista kukin on ollut yhden hallituksen jäsenen valvonnan alaisena.

Vaivahoitohallituksen palveluksessa oleva silmälläpitohenkilökunta on avustanut Vaivahoitohallitusta ja toimitusjohtajaa sekä niiden henkilöiden olojen selville ottamisessa, joille on haettu vaivaisapua, että sellaisten, jotka erillään vaivaistalosta saavat vaivahoitoa, ja muuten hankkinut tietoja hätääkärsivistä kunnassa ja erittäinkin alaikäisistä, jotka kodeissa eivät saa asianmukaista hoitoa.

Kaikkiaan avun-
saajia.

Vaivahoitohallituksen toimesta vuonna 1903 hoidetuista, ylläpidetyistä ja raha-apua saaneista henkilöistä on ollut:

	v. 1903	v. 1902	v. 1901.
a) Työ- ja vaivaistaloon otettuja	777	759	787
b) Elänteille annettuja	568	581	589
c) Kodeissa avustettuja suoranaissilla avuilla . . .	2,330	1,780	1,782
d) Mielenvikaisten hoitolaitoksissa, aistiviallisten kouluissa ja vaivaistalosta erillään olevissa turvakodeissa hoidettuja	128	113	111
e) Vaivaistalosta erillään olevissa sairaaloissa hoidettuja (Marian sairaala ja Sörnäisten sairastupa poisjätettyinä)	226	299	303
f) Asevelvollisten vaimoja	—	—	8
g) Eläkkeensaajia lahjoitettujen pääomain koroista	73	73	70
Summa	4,102	3,605	3,650

Tarkempain erikoistietojen saamiseksi työ- ja vaivaistalon toiminta-^{Työ- ja vaivais-}nasta vuonna 1903 viitataan johtajan kunnallisneuvos Degerholmin anta-^{talo.}maan, tämän myötä liitettyyn kertomukseen ja sen mukana oleviin luetteloihin ja tietoihin.

Työ- ja vaivaistaloon otetuista 777 henkilöstä oli:

1) <i>Vaivaistalossa</i>	591
niistä enintään samalla kertaa	405
vähintään	320
keskimäärin	362

Hoidokkaita oli:

miehiä	228	
naisia	294	
lapsia	69	591

Helsingissä syntyneitä	84	
muilla paikkak. „	507	591

ruotsiapuhuvia	275	
suomea „	307	
venäjää „	7	
saksaa „	2	591

Vuoden kuluessa kuoli 45 miestä, 36 naista ja 7 lasta.

2) <i>Työlaitoksessa</i>	186
niistä enintään samalla kertaa	105
vähintään	43
keskimäärin	72

Työlaitokseen vuonna 1903 otetuista oli:

Helsingissä syntyneitä	54	
muilla paikkak. „	132	186

ruotsiapuhuvia	82	
suomea „	97	
venäjää „	7	186

Koko lukumäärästä 186:sta on 11 työllään kunnalle korvannut heidän vaimoilleen ja lapsilleen annetun vaivaisavun.

Vaivastalon sairaalalaitokset.

Sairaanhoito kaupungin työ- ja vaivastalossa on vuonna 1903 pääasiallisesti käynyt samojen periaatteiden mukaan kuin edellisinä vuosina.

Sairaskodissa on vuoden kuluessa hoidettu kaikkiaan 234 henkilöä, eli 139 miestä ja 95 naista; niistä oli jällellä vuodesta 1902 — 84 henkilöä, eli 45 miestä ja 39 naista. Vuoden kuluessa on sairaskotiin otettu 150 henkilöä, 94 miestä ja 56 naista.

Poiskirjoitettu on:

terveinä	32, joista	22 miestä ja	10 naista
paremmaksi tulleina . . .	40, „	19 „	„ 21 „
parantamattomina	31, „	22 „	„ 9 „
kuolleita	55, „	33 „	„ 22 „
	<hr/>		
Summa	158, joista	96 miestä ja	62 naista
Jälellä oli vuoteen 1904 —	76, joista	43 miestä ja	33 naista

Sairaanhoitopäiviä.

Sairaanhoitopäiviä oli vuonna 1903 — 27,520. Jokaisena päivänä on keskimäärin 75 potilasta ollut sairaskotiin otettuna; keskimäärin on sairaanhoitopäiviä potilasta kohti ollut 117,6.

Sairaskodissa on vuonna 1903 hoidettu kaikkiaan 26 keuhkotuberkuloosia sairastavaa, joista 25 miestä ja 1 nainen. Sitäpaitsi ovat tuberkuloosipotilaat, jotka ovat olleet otettuina työ- ja vaivastalon eri osastoihin, saaneet poliklinista hoitoa. Poliklinisillä vastaanotoilla sairaskodissa on samaten kuin edellisenä vuonna käynyt noin tuhat potilasta työ- ja vaivastalosta.

Hoitajina on 2 hoitajatarta ja 2 siivoojaa.

Mielenvikaisten hoitolaitokset.

Mielenvikaisten hoitolaitoksissa, niihin luettuina uusi tuberkuloosipaviljonki, on vuoden 1903 kuluessa hoidettujen sairashumeron ollut 209, joista 80 miestä ja 129 naista. Jälellä edellisestä vuodesta oli 119, niistä 45 miestä ja 74 naista; laitoksiin otettiin vuoden kuluessa 90, joista 35 miestä ja 55 naista; poiskirjoitettiin 70, joista 26 miestä ja 44 naista; maalle annettiin elätteille vuoden kuluessa kaikkiaan 20, nimittäin 9 miestä ja 11 naista. Maaseudulle elätteille annetuista on ollut tarpeellista ottaa laitokseen takaisin 10, joista 1 mies ja 9 naista. Jälellä oli laitoksessa vuoden lopussa 129, niistä 46 miestä ja 83 naista.

Sairaanhoitopäiviä oli vuoden kuluessa kaikkiaan 46,540 ja siis jokaista hoidettua henkilöä kohti keskimäärin 222,6; keskimäärä sairaita päivää kohti oli 127,5.

Uudessa tuberkuloosipaviljongissa on vuoden kuluessa hoidettu korkeintaan 18 henkilöä päivässä.

Vuoden kuluessa poiskirjoitetuista 70 potilaasta on ollut: terveiksi tulleita 15 (5 miestä ja 10 naista), paremmaksi tulleita 16 (6 miestä ja 10 naista), parantamattomia 19 (8 miestä ja 11 naista) ja kuolleita 20 (7 miestä ja 13 naista).

Vaivaistalon mielenvikaisten sairaalaan on 1903 vuoden kuluessa siirretty Lapinlahden Keskuslaitoksesta 8 potilasta (3 miestä ja 5 naista) ja Pitkäniemen keskuslaitoksesta 5 (1 mies ja 4 naista), joita kaikkia on vaivannut kroonillinen mielenvika. Pitkäniemen keskuslaitokseen on vaivaistalosta siirretty 6 potilasta (2 miestä ja 4 naista) sekä Käkisalmen hoitolaitokseen 1 mies.

Hoitajahenkilökuntaan on vuoden kuluessa kuulunut neljä mies- ja yhdeksän naispuolista hoitajaa. Ylihoitajattaren toimessa on edelleenkin ollut neiti Augusta Bergström.

Niinkuin ylläsanotusta näkyy on tilaa vaivaistalon mielenvikaisten hoitolaitoksissa edelleen paljon käytetty.

Sittenkuin Herrain Kaupunginvaltuusmiesten asettama Valiokunta oli Valtuustolle antanut mietinnön ehdotuksen johdosta, että toimeenpan-taisiin tuberkuloosipoliklinikka sekä sairaala keuhkotautisia varten ja Val-tuusto 1 p:nä joulukuuta oli lähettänyt asian Vaivahoitohallitukseen, antoi Vaivahoitohallitus saman kuun 7 p:nä asiasta seuraavan lausunnon:

„Mainitussa mietinnössä valiokunta ehdottaa, muun muassa, ryhdyt-täväksi heti toimenpiteisiin, että tuberkelisairaille kaupungin vaivaistalolle rakennettu paviljonki, joka väliaikaisesti oli luovutettu mielenvikaisten hoitoa varten, niin pian kuin mahdollista käytettäisiin alkuperäiseen tar-koitukseensa. Kun valiokunta tämän yhteydessä viittaa siihen, että ensi vuoden menoarvioon olisi otettava määrärahoja paviljongin kuntoonpane-mista ja ylläpitämistä varten, näyttää valiokunta tarkoittavan että mai-nittu tuberkuloosipaviljonki miltei heti avattaisiin tuberkelisairasten hoita-mista varten. Sanotun ehdotuksen perusteluina esiintuo valiokunta, kuinka Vaivahoitohallitus helmikuun 18 p:nä 1901 Kaupunginvaltuustolle lähet-tämässään kirjelmässä on huomauttanut välttämättömästi tarvittavan eri-tyistä tuberkuloosipaviljonkia, joka olisi rakennettava uuden kunnallisen mielivikaisten sairaalan yhteydessä johonkin ulkopuolelle kaupunkia sekä että, sittenkuin Kaupunginvaltuusto kuitenkin oli päättänyt ehdotetun paviljongin sijoitettavaksi vaivaistalon alueelle, oli Vaivahoitohallitus Kaupunginvaltuustolle syyskuun 1 p:nä 1902 lähettämässään uudessa kir-jelmässä, ehdottaen uuden paviljongin alussa käytettäväksi rauhallisem-pain mielenvikaisten sairaalaksi, nimenomaan huomauttanut, että tätä

ehdotusta oli pidettävä väliaikaisena hätäkeinona mahdollisimman lyhyeksi ajaksi; ja Valtuusto oli lokakuun 14 p:nä 1902 hyväksynyt siten ehdotetun toimenpiteen vieläkin huomauttaen sen väliaikaista luonnetta.

Tämän johdosta saa Vaivaishoitohallitus muistuttaa, että Vaivaishoitohallitus, niinkuin viimeksi mainitussa kirjelmässä on mainittukin, ainoastaan suuresti epäiltyänsä oli voinut päättää kannattaa ehdotusta, että yhtä vaivaistalon paviljongia käytettäisiin väliaikaisesti korvaamaan avointen paikkain puutetta vaivaishoitoa varten tarkoitetuissa vaivaistalon sairaalalaitoksissa, mutta että Vaivaishoitohallituksen mielestä siihen kuitenkin oli ollut pakko jotta voitaisiin valmistaa hoitoa yhä lisäytyville mielenvikaisille, jotka tulevat vaivaishoidon rasitukseksi. Vaikka Vaivaishoitohallitus ei suinkaan ole arvoa antamatta sille humanitääriselle tarkoitukselle, jota on pidetty silmällä rakentamalla paviljongin tuberkelisaistrasten eristämistä varten vaivaistalolla, täytyy Vaivaishoitohallituksen edelleenkin olla sitä mieltä, että sellaisen tarkoituksen täytyy, kun muita keinoja ei ole, väistyä niiden velvollisuuksien edestä, mitkä vaivaishoidolla on puutteenalaisia mielenvikaisia kohtaan, joiden hoito ehdottomasti vaatii aivan toisenlaisia toimenpiteitä, kuin muiden tautien vaatimaa hoitoa. Ja kun Vaivaishoitohallituksen mielestä oli pakko ehdottaa tuberkuloosipaviljongin väliaikaisesti käytettäväksi rauhallisempain mielenvikaisten sairaalaksi, huomautti Vaivaishoitohallitus nimenomaan tämän hätäkeinon johtuneen siitä, että työ- ja vaivaistalon lääkärin nostamaa pääkysymystä toimenpiteistä kaupungin mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi, ei ollut enemminkin otettu esille. Tämän johdosta päättikin Kaupunginvaltuusto, hyväksyen Vaivaishoitohallituksen ehdotuksen tuberkuloosipaviljongin käyttämisestä, antaa Terveyslautakunnalle toimeksi mahdollisimman pian tehdä ehdotuksen puutteenalaisten mielenvikaisten hoidon siten järjestämiseksi, että kunta heihin nähden voisi täyttää lainmääräämän sairaanhoitovelvollisuutensa. Tuberkuloosipaviljongin väliaikainen käyttäminen houruinhoitoa varten kaupungin vaivaishoitolaitoksessa yhdistettiin siten kaupungin mielenvikaisten hoidon lopullista järjestämistä koskevan kysymyksen kanssa.

Valiokunta on kuitenkin nyt, vaikka Terveyslautakunta ei vielä ole päättänyt sille yllämainitulla tavoin annettua tehtävää, katsonut ajan tulleeeksi jättää tuberkuloosipaviljonki alkuperäiseen tarkoitukseensa käytettäväksi. Tämän valiokunta perustelee sillä, että kunnan houruinhoitot olot osaksi ovat tulleet uudelle asteelle sen kautta että yhä enemmän ja menestyksellä annetaan siihen sopivia mielenvikaisia maasenduille elätteelle

sekä että vieläkin antamalla elätteelle eräitä potilaita ja sopivilla väliaikaisilla toimenpiteillä mielenvikaisten sairaalassa tulisi, „jos kohta jollakin vaikeudella“ käymään mahdolliseksi, kunnes sairaalan laajennus tulisi aikaan, valmistaa sijaa paviljongissa tätä nykyä oleville mielenvikaisille.

Tätä perustelua vastaan huomautettakoon että, jos kohta Vaivaishoitohallituksen — tehtyään turhia yrityksiä muilla paikkakunnilla — nyt on onnistunut järjestää toinen kolonia kroonillisesti mielenvikaisten elätteille antamista varten Sipoon pitäjään ja siten tällä kertaa saatu mielenvikaisten hoitoa helpotetuksi, niin tuberkuloosipaviljongia siitä huolimatta toistaiseksi välttämättä tarvitaan mielenvikaisten hoitoa varten. Viime aikoina on nimittäin melkein kaikki elätteille annettavaksi sopivat potilaat viety Sipoon siirtoloihin, josta syystä elätteille antamista luonnollisesti ei enää voida käyttää yhtä laajalti kuin tähän asti. Sitä paitsi on huomattava, että varsinainen mielenvikaisten sairaala, joka on rakennettu 74:lle, ehdollisesti 76:lle sairaalle, on niin kovin täynnä, että sekä työ- että ruokasaleja jo suurimmaksi osaksi käytetään sairashuoneiksi, joka kaiketi lienee pidettävä mitä pikemmin poistettavana epäkohtana. Niistä 17 potilaasta, jotka nykyisin ovat tuberkuloosipaviljongissa, on ainoastaan 2 sellaista, jotka voitaisiin antaa elätteelle. Jos paviljonki luovutettaisiin, täytyisi siis jällellä olevat 15 sijoittaa toisaalle, mutta se käynee tuskin päinsä. Ja jos kohta vieläkin ahdistamalla tilaa mielenvikaisten sairaalassa onnistuisi sinne sijoittamaan myöskin nämä 15 potilasta, niin kysytään mihin lisäksi tulevat uudet potilaat ovat pantavat? Niiden luku, alhaisesti lukien, nousee kuitenkin noin seitsemäänkymmeneen vuodessa (vuonna 1902 kaikkiaan 74:ään ja tänä vuonna jo 80:een), jota lukumäärää ei vastaa niiden luku, mitkä saman ajan kuluessa jostakin syystä joutuvat pois laitoksesta. Samalla on muistettava, että elätteille annetut mielenvikaiset edelleenkin ovat vaivaistalon mielenvikaisten hoitolaitokseen sisäänkirjoitettuina ja täytyy heidän tilansa huonontuessa viedä laitokseen takaisin, jota useinkin tapahtuu (tämän vuoden marras- ja joulukuulla on 4 otettu takaisin). Niinikään täytyy Vaivaishoitohallituksen olla valmis maan keskuslaitoksista vastaanottamaan siellä vaivaishoidon kustannuksella hoidettuja mielenvikaisia (nykyisin 35), joiden parantumisesta ei ole mitään toiveita. Kokeuksensa nojalla voi Vaivaishoitohallitus vakuuttaakin, että ei tule enää kulumaan kauan ennenkuin tukerkuloosipaviljonki on viime paikkaa myöten täytetty mielenvikaisilla.

Edellä sanotulla lienee Vaivaishoitohallitus saattanut selville, että valiokunnan ehdotus tuberkuloosipaviljongin heti jättämisestä alkuperäi-

seen tarkoitukseensa käytettäväksi, kohtaa sellaisia vaikeuksia, että ne tätä nykyä eivät ole voitettavissa, sillä jos ehdotus hyväksyttäisiin, kävisi vaivahoidon asianmukainen toimittaminen kaupungissa, mikäli mielenvikaisiin vaivahoitolaisiin tulee, ainakin ajaksi kerrassaan mahdottomaksi. Sama asiain tila, joka oli olemassa ennen tuberkuloosipaviljongin aikaansaamista, palautuisi miltei heti, koska tilan puuttuessa mielenvikaisten sairaalassa, poliisikamarin vankilahuoneet taas saisivat olla mielenvikaisten vastaanottohuoneina, mikä kyllä pian johtaisi selkkauksiin poliisiviranomaisten kanssa. Eikähän toki kuitenkin olisi pääkaupungin arvon mukaista taikka nykyoloissa edes viisasta antaa asianomaisille viranomaisille oikeutettua aihetta ryhtyä toimiin, että houruinhoito kaupungissa tulisi asianmukaisesti toimitetuksi. Voitaisiinhan tuberkelisairaille pahimmassa tapauksessa valmistaa tilaa vuokraamalla erityisen sairaalahuoneiston, mutta mielenvikaisia varten ei sellaiseen toimenpiteeseen käy ryhtyminen.

Lisättäköön vielä, että tuberkuloosipaviljongin käyttäminen alkuperäiseen tarkoitukseensa aiheuttaisi erinäisiä muutoksia ja lisärakennuksia työ- ja vaivaistalolla sekä lisäisi sen talous- ja hallintokustannuksia.

Vihdoin saa Vaivahoitohallitus huomauttaa että, vaikka Vaivahoitohallituksen aloitteesta syntynyt tuberkuloosipaviljonki Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan on ollut aiottu *sellaisten keuhkotautipotilasten hoitoa varten, jotka tulevat vaivahoidon rasitukseksi* ¹⁾, näyttää valiokunta sitä vastoin tarkoittaneen luoda siitä kunnallisen tuberkuloosisairaalan. Mutta jos valiokunnan aikomus tässä kohden toteutuisi, niin seuraukseksi tulisi, että sairaanhoidon kautta vaivaistalolla jo aikaansaadut epämukaisuudet vieläkin lisääntyisivät ja koko laitoksen luonne vaivahoitolaitokseksi oleellisesti menetettäisiin. Vaivahoitohallituksen mielestä pitäisi kuitenkin vaivahoito, jolla on muita tärkeitä tehtäviä, jotka sairaanhoitoasiain tähden ovat saaneet syrjäytyä, mitä pikimmin vapautettaman pitämästä huolta akuuttisista taudintapauksista ja ne osotettaman sitä tarkoitusta varten perustetuille ja terveysviranomaisten erikoisvalvonnan alaisina oleviin kunnallisiin sairaanhoitolaitoksiin, joiden talouden ja hallinnon kanssa Vaivahoitohallituksella ei tulisi olla mitään tekemistä. Tältä kannalta on Vaivahoitohallitus tyytyväisyydellä huomannut, että valiokunta on kannattanut Vaivahoitohallituksessakin esiintuotua ajatusta, että työ- ja vaivaistalo nykyiseltä paikaltaan siirrettäisiin johonkin maalle, ollakseen vastedes olemassa ainoastaan niitä tarkoituksia varten, jotka asetuksien mukaisesti vaivahoitoon kuuluvat.

¹⁾ Pain. asiak. 1901 N:o 31 siv. 8.

Esitetyistä syistä rohkenee Vaivahoitohallitus luottaa siihen, että valiokunnan nostama yllämainittu ehdotus tätä nykyä ja ainakin kunnes Terveyslautakunnan käsiteltäväksi lykätty puutteenalaisten mielenvikaisien hoidon järjestämistä koskeva kysymys on lopullisesti ratkaistu saisi raueta“.

Valiokunnan ehdotus, että tuberkelisiairaille kaupungin vaivaistalolla rakennettu paviljonki, joka väliaikaisesti oli luovutettu mielenvikaisien hoitoa varten, käytettäisiin alkuperäiseen tarkoitukseensa, ei saavuttanut Kaupunginvaltuuston hyväksymistä. Sen sijaan päätti Valtuusto (joulu-kuun 15 p:nä) kehottaa Vaivahoitohallitusta tekemään ehdotuksen uuden paviljongin rakentamisesta vaivaistalon alueelle tuberkelisiairaita varten, jonka paviljongin tulisi olla suunnille samaa lajia kuin samaa tarkoitusta varten aikaisemmin rakennettu, sekä kehottaa tulo- ja menoarviota käsittelevää valiokuntaa ottamaan 1904 vuoden menoarviossa huomioon tarkoitusta varten tarvittavan rahamäärän.

Kaikista Helsingin kaupungin vaivahoidon elänteille antamista henkilöistä oli:

Elänteille an-
nettuja.

<i>Kaupungissa</i>	104, joista vanhempia henkilöitä . . .	31
	15 vuotta nuorempia lapsia . . .	73
vuonna 1902	113, joista vanhempia henkilöitä . . .	26
	15 vuotta nuorempia lapsia . . .	87
<i>Maalla</i>	464, joista vanhempia henkilöitä . . .	219
	15 vuotta nuorempia lapsia . . .	245
vuonna 1902	468, joista vanhempia henkilöitä . . .	204
	15 vuotta nuorempia lapsia . . .	264

Maalle elänteille annetuista oli

Kirkkonummen pitäjässä	60
Wihdin ”	67
Espoon ”	95
Siuntion ”	46
Sipoon ”	75
Nurmijärven ”	29
Helsingin ”	29

Siirto 401

		Siirto	401
Tuusulan	„	17
Lohjan	„	6
Erinäisissä muissa kunnissa		40
		<u>Summa</u>	<u>464</u>

Näistä kuoli 4 miestä, 7 naista ja yksi lapsi =	12
täytti 15 vuotta	12
otettiin vaivaistaloon	12
jätettiin takaisin vanhemmilleen tai sukulaisilleen	5
viettiin Lohjan turvakotiin	1

Niiden köyhäin tarkempaa silmälläpitoa, joita Helsingin kaupunki ylläpitää muilla paikkakunnilla, on 4 kunnassa hoitanut Vaivahoitohallituksen sitä varten ottamat asiamiehet.

Sellaisina ovat vuoden kuluessa toimineet:

Espoossa neiti Matilda Bergström,
Kirkkonummella entinen siltavouti K. A. Lönnqvist,
Siuntiossa kruununnimismies K. A. Grönholm ja
Wihdissä ylikonstaapeli G. Grönberg.

Näiden asiamiesten palkkio vaihtelee 100 ja 150 markan välillä, riippuen kullekin paikkakunnalle elätteille annettujen luvusta.

Sitä paitsi on Vaivahoitohallituksen silmälläpitohenkilökunnasta rouva Creutlein tarkastanut elätteille annettuja Nurmijärvellä ja Tuusulassa sekä neiti Karlsson Wihdissä.

Suoranaista apua kotiinsa saaneista köyhistä oli:

Suoranaista
apua.

	v. 1903	v. 1902	v. 1901
Vanhempia henkilöitä	852	697	714
niiden lapsia	1,478	1,083	1,068
	<u>Summa</u>	<u>2,330</u>	<u>1,780</u>
		<u>1,780</u>	<u>1,782</u>

niistä vanhempia henkilöitä, jotka 17 p:nä Maalis- kuuta 1879 annetun Arm. asetuksen 2 §:n mukaan ovat ehdottomasti vaivaishoitoon oikeutettuja	380	369	327
muita sellaiseen puutteeseen joutuneita, että Vaivais- hoitohallituksen on ollut pakko antaa heille satunnaista apua	472	328	387
	<u>Summa</u>	<u>852</u>	<u>697</u>
		<u>714</u>	

<i>Mielenvikaisten hoitolaitoksissa, aistiviälliskouluissa tai turvakodeissa hoidettuja:</i>			Erityisissä lai- toksissa hoidet- tuja.
1:o Niuvanniemen mielenvikaisten keskuslaitoksessa			4
2:o Lapinlahden ” ”			28
3:o Pitkäniemen ” ”			14
4:o Käkisalmen ” turvalaitoksessa			20
5:o Seilin ” ”			17
6:o Perttulan tylsämielisten kasvatustaloksessa			3
7:o Kaatuvatautisten lasten kodissa Hattulassa			3
8:o Raajarikkoisten työkoulussa ja kodissa Helsingissä			7
9:o Kuuromykkäinkoulussa Porvoossa			2
10:o ” Pietarsaareissa			2
11:o ” Jyväskylässä			1
12:o ” Kuopiossa			1
13:o ” Turussa			4
14:o Sokeainkoulussa Helsingissä			5
15:o Myrskylän pahantapaisten poikain turvakodissa			17
		<u>Summa</u>	<u>128</u>

Vaivaistalosta erillään olevassa sairaalassa hoidettuja:

	<i>v. 1903</i>	<i>v. 1902</i>	<i>v. 1901</i>
Yleisen sairaalan eri osastoilla	222	285	285
Muissa sairaaloissa ja parantoloissa	4	11	16
	<u>Summa</u>	<u>226</u>	<u>301</u>

Niiden henkilöiden luku, joita eri selontekovuoden kuukausina on avustettu *ravintoaineilla* (ruoka-annoksilla työväenhyörykeittiöstä Pursimiehenkadun N:o 10), sekä niiden henkilöiden luku, jotka ovat saaneet *lääkkeitä* vaivaishoidon kustannuksella, näkyy Taulusta N:o 1. Erinäisiä apuja.

Se määräraha *lääkkeisiin*, 5,000 markkaa, joka on otettu 1903 vuoden vaivaishoidon vuosirahansääntöön, ryhmässä „Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten“, on osottaunut riittämättömäksi, kun jo edellisellä vuosipuoliskolla sanotulla määrärahalta aiottuun tarkoitukseen oli mennyt 5,041 markkaa 40 p:ää. Syyinä määrärahan riittämättömyyteen on osaksi se, että vuoden kuluessa joukko keuhkotautisia henkilöitä on kääntynyt vaivaishoidon puoleen saadakseen ilmaiseksi lääkkeitä ja että sellaisille potilaille määrätyt rohdot ovat verrattain kalliita, osaksi se seikka, että, sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli myöntänyt erityisen määrärahan työttömille lainattavaksi, Vaivaishoitohallitus talvella ja keväällä 1903 oli katsonut pitävän taudintapauksissa avustaa työttömäin perheitä myöskin maksuttomilla lääkkeillä siten mahdollisimmassa määrin vähentääkseen heidän rahamenojaan työttömyyden aikana ja edistääkseen heidän terveydenhoitoansa.

Määräraha *hautauksiin*, jota Vaivaishoidon menoarvion ehdotukseen oli otettu 800 markkaa, mutta vuosirahansääntöön ainoastaan 500 markkaa, on myöskin näyttänyt riittämättömäksi, koska jo edellisen puolivuoden kuluessa tarkoitukseen on mennyt 528 markkaa 50 penniä.

Jos kohta yllämainittujen määrärahojen yli siten on menoja suoritettu, niin sitä ei tarvittu tehdä vuosirahansääntöön nähden kokonaisuudessaan, koska erinäisistä määrärahoista on voitu tehdä säästöjä ja muilta kunnilta sekä kruunulta saadut korvaukset annetusta vaivaishoidosta ovat tuottaneet melkoista enemmän kun vuodeksi on laskettu.

Mainituista syistä pyysi Vaivaishoitohallitus, elokuun 3 p:nä lähettämässään kirjelmässä, lupaa sen määrärahan lisäksi, joka vuosirahansääntöön oli otettu lääkkeitä ja hautauksia varten, saada puheenalaisiin tarkoituksiin vuoden kuluessa vielä käyttää lääkkeisiin 5,000 markkaa ja hautauksiin 300 markkaa, ja tämän pyynnön Kaupunginvaltuusto syyskuun 29 p:nä hyväksyi.

Lääkkeiden kustannukset olivat 9,633 markkaa 98 penniä (vuonna 1902 — 5,509 markkaa 3 penniä ja vuonna 1901 5,040 markkaa 38 penniä).

Kaikkiaan 262 kuollutta *haudattiin vaivaishoidon kustannuksella* vuoden kuluessa, niistä 250 Helsingin kaupungista. Kustannukset olivat 998 markkaa 50 penniä.

Korot erinäisistä vaivaishoidolle lahjoitetuista rahastoista, joita Rahatoimikamari hoitaa, on Vaivaishoitohallitus jakanut 73 henkilölle, jotka maksunosotusten nojalla ovat Rahatoimikonttorista kantaneet heille myönnettyt osuudet.

Nämä korkovarat on jaettu seuraavan laskelman mukaan:

Helmikuussa 1903 korkoa

Aleksandran rahastosta	<i>Smk.</i>	200: —
Wilhelm Elgin rahastosta	„	614: 41
Hanellin „	„	310: 23
Hedvig Charlotta Gripenbergin rahastosta	„	668: 10

Toukokuussa 1903 korkoa

Carl Sierckenin rahastosta	„	167: 03
Gustava Karolina Brobergin y. m. rahastoista	„	970: 54

Lokakuussa 1903 korkoa

Maria Bergmanin rahastosta	„	500: —
--------------------------------------	---	--------

Joulukuussa 1903 korkoa

Adolf Fredrik Sierckin rahastosta	„	417: 58
Elsa Maria Lampan „	„	541: 95
Lisette Gardbergin „	„	57: 06

Summa *Smk.* 4,449: 50

Myrskylän turvakoti.

Kunnan osuus Myrskylän turvakodin hoidokasten kustannuksiin oli vuonna 1903 Smk 459: 83 (1902 — 561: 82).

Seuraava laskelma osottaa vaivahoidon tulot ja menot vuonna 1903. Vaivahoidon tulot ja menot.

<i>Tulot.</i>	<i>Smk.</i>		<i>pell.</i>	
	<i>Smk.</i>	<i>pell.</i>	<i>Smk.</i>	<i>pell.</i>
Säästöä vuodesta 1902	8,315	47		
Korvausta köyhäin ylläpidosta	13,379	67		
Töistä, joita vaivastalon hoidokkaat ovat tehneet	328	13		
Töistä, joita työlaitoksen hoidokkaat ovat tehneet	14,305	06		
Myydyistä sioista	1,425	—		
Myydyistä muonan jätteistä	124	60		
Korkoa juoksevalta tililtä	120	43		
Takaisinmaksuja lainoista, jotka Kaupunginvaltuuston huhtikuun 1 p:nä 1903 tekemän päätöksen mukaan on annettu puutetta kärsiville työmiehille	2,078	—	40,076	36
Nostettu Rahatoimikonttorissa	—	—	336,000	—
<u>Summa <i>Smk.</i></u>	—	—	376,076	36

	<i>Smk.</i>	<i>ptä.</i>	<i>Smk.</i>	<i>ptä.</i>
Menot.				
<i>Vaivahoitohallitus.</i>				
Palkkauksia	11,600	—		
Palkkiota katsontamiehille	6,283	30		
Korvausta tarkastusmatkoista	380	45	18,263	75
<i>Vaivaistalo.</i>				
Palkkauksia	15,420	—		
Vaatetusta	6,181	11		
Muonaa	27,324	44		
Lääkkeitä	3,356	21		
Kalustoa	3,825	73		
Tarveaineita	972	12		
Halkoja ja valaistusta	8,706	18		
Hevosenuokaa	536	—		
Korjaustöitä	4,286	59		
Sekalaisia menoja	5,299	59	75,907	97
<i>Työlaitos.</i>				
Palkkauksia	2,940	—		
Halkoja ja valaistusta	1,384	32		
Muonaa	10,324	44		
Vaatetusta	2,917	41		
Tarveaineita	6,966	11		
Kalustoa ja työkaluja	498	93		
Ahkeruusrahoja	1,013	50		
Korjaustöitä	276	43		
Sekalaisia menoja	765	05	27,086	19
<i>Mielenvikaisten hoitolaitos.</i>				
Palkkauksia	9,480	—		
Vaatetusta	4,855	41		
Muonaa	15,324	44		
Lääkkeitä	2,083	98		
Kalustoa	1,764	10		
Halkoja ja valaistusta	7,507	52		
Korjaustöitä	1,423	16		
Sekalaisia menoja	1,819	82	44,258	43
Siirto	—	—	165,516	34

	<i>Smc.</i>	<i>mlä.</i>	<i>Smc.</i>	<i>mlä.</i>
Siirto	—	—	165,516	34
<i>Köyhäin ylläpito ja hustannukset laitoksen ulkopuolella.</i>				
Kaupunkiin ja maaseudulle elätteille annettuja	73,394	12		
Erinäisiin laitoksiin otettuja	5,807	18		
Sairaanhoido	4,822	40		
Mielenvikaisten hoito	26,127	56		
Lääkkeitä	9,633	98		
Suoranaisia apuja 55,191:—				
Lainoja 27,905: 50	83,096	50	202,881	74
<i>Sekalaista.</i>				
Hautauskustannuksia		998	50	
Tarverahoja	1,417	85		
Arvaamattomia menoja	375	80	2,792	15
Säästöä vuoteen 1904	—	—	4,886	13
Summa <i>Smc.</i>	—	—	376,076	36

Vaivahoidon menot laskettuina kuukausittain näkyvät Taul. N:o 3.
Taulu, osottava menoarvion sekä menojen eron vuonna 1903.

	Menoarvion mukaan		Menot		Lisäys		Vähennys	
Palkkaukset	36,500	—	36,500	—	—	—	—	—
Katsontamiesten palkkio	6,500	—	6,283	30	—	—	216	70
Korvaus tarkastusmatkoista	800	—	380	45	—	—	419	55
Vaatetus	9,000	—	11,036	52	2,036	52	—	—
Muona	44,000	—	42,648	88	—	—	1,351	12
Lääkkeet	15,500	—	15,074	17	—	—	425	83
Kalusto	4,300	—	5,589	83	1,289	83	—	—
Tarveaineet	800	—	972	12	172	12	—	—
Halot ja valaistus	15,000	—	16,213	70	1,213	70	—	—
Hevosenruoka	800	—	536	—	—	—	264	—
Korjaustyöt	4,100	—	5,709	75	1,609	75	—	—
Työlaitos	24,640	—	27,086	19	2,446	19	—	—
Elätteille annetut	70,000	—	73,394	12	3,394	12	—	—
Erinäisiin laitoksiin otetut	7,000	—	5,807	18	—	—	1,192	82
Sairaanhoido	9,000	—	4,822	40	—	—	4,177	60
Mielenvikaisten hoito	22,000	—	26,127	56	4,127	56	—	—
Suoranaiset avut	44,000	—	55,191	—	11,191	—	—	—
Lainat	30,000	—	27,905	50	—	—	2,094	50
Sekalaiset menot	8,300	—	9,911	56	1,611	56	—	—
Summa	352,240	—	371,190	23	29,092	35	10,142	12

Vaivaishoidon hallinnosta selkoa tehtäessä ei ole jätettävä huomioonottamatta niitä korvauksia, jotka vaivaishoito 17 p:nä Maaliskuuta 1879 annetun Armollisen asetuksen 28 §:n mukaan on saanut kruunulta, eikä niitä apumaksuja ja korvauksia, joita muut kunnat ja yksityiset ovat antaneet, eikä myöskään tuloja työ- ja vaivaistalosta.

Kun tässä edellä mainituista vaivaishoidon menoista kaikkiaan Smk:sta 371,190:23 vähennetään viitattut tulot Smk 29,682:89, nähdään että kunnan todelliset menot 1903 vuoden vaivaishoidosta olivat *Smk*: 341,507:34 (vuonna 1902 — Smk 286,756:89).

Seuraava taulu osottaa eri menojen eron vuosina 1902 ja 1903.

	Menot		Vuonna 1903	
	1903	1902	menot	
			lisäytyneet	vähentyneet
Palkkaukset	36,500 —	33,380 —	3,120 —	— —
Katsontamiesten palkkio	6,283 30	5,499 93	783 37	— —
Korvaus tarkastusmatkoista	380 45	387 05	— —	6 60
Vaatetus	11,036 52	8,548 98	2,487 54	— —
Muona	42,648 88	43,451 03	— —	802 15
Lääkkeet	15,074 17	10,968 83	4,105 34	— —
Kalusto	5,589 83	2,537 95	3,051 88	— —
Tarveaineet	972 12	1,069 30	— —	97 18
Halot ja valaistus	16,213 70	14,887 68	1,326 02	— —
Hevosenuoka	536 —	766 30	— —	230 30
Korjaustyöt	5,709 75	6,170 97	— —	461 22
Työlaitos	27,086 19	25,079 14	2,007 05	— —
Elänteille annetut	73,394 12	69,500 42	3,893 70	— —
Erinäisiin laitoksiin otetut	5,807 18	5,017 65	789 53	— —
Sairaanhoido	4,822 40	9,244 90	— —	4,422 50
Mielenvikaisten hoito	26,127 56	21,784 —	4,343 56	— —
Suoranaiset avut	55,191 —	43,809 —	11,382 —	— —
Lainat	27,905 50	— —	27,905 50	— —
Sekalaiset menot	9,911 56	8,526 81	1,384 75	— —
Summa	371,190 23	310,629 94	66,580 24	6,019 95

Kaupungin vaivaishoidon hallintoon on luonnollisesti vaikuttanut talvella ja keväällä 1903 vallinnut työnansion puute sekä keuhkotaudin leveneminen kaupungin työväestössä. Näissä seikoissa sekä ruumiillista

työtä tekevän luokan keskuudessa yhä yleisemmin sattuvissa hermotau-
deissa ja mielenviassa on selitys menojen edelleen lisääntymiseen vuonna
1903.

Esityksen johdosta, jonka eräät n. s. järjestyneeseen työväkeen Hel-
singissä kuuluvat työmiehet olivat tehneet, päätti Kaupunginvaltuusto
huhtikuun 1 p:nä 1903, Vaivahoitohallituksen ehdotuksesta, että siihen
20,000 markan määrärahaan, joka on vaivahoidon vuosirahansäännössä
sellaisten puutteenalaisten suorastaan avustamiseksi, joilla ei ole ehdotonta
oikeutta saada vaivahoitoa, olisi, työnpuutteesta kaupungin työväessä
johtuneen hädän tähden, lisättävä 30,000 markkaa ja Vaivahoitohallitus
valtuutettava antamaan apua näistä varoista myöskin lainoina niille Hel-
singin kuntaan kuuluville perheenläättäjäille, joiden mainitusta syystä oli
ollut pakko velkautua muun muassa panttaamalla vatteita, työkaluja y. m.,
sekä että Vaivahoitohallituksen tässä oli pyydettyä apua järjestyneeltä
työväeltä, jotka siten rupeaisivat siveelliseen takaukseen siitä, että lainoja
annettaisiin ainoastaan todella hätää kärsiville, joiden saattoi otaksua pyr-
kivän maksamaan takaisin kunnan lainaamat varat.

Toimenpiteitä
työnpuutteen
tähden hätää
kärsivään työ-
väenperheiden
avustamiseksi.

Kaupunginvaltuuston yllämainitun päätöksen nojalla on Vaivahoito-
hallitus huhtikuussa järjestyneen työväen valitseman toimikunnan avulla
antanut myönnetystä lisämäärärahasta 584 eri lainaa hätääkärsiville työ-
miehille kaikkiaan 26,844 markkaa 6 kuukauden takaisinmaksuajalla. Sen
ohessa on Vaivahoitohallitus samasta määrärahasta antanut tilapäistä apua
2,147 markkaa 55 penniä. Määrärahan jäännös, 1,008 markkaa 45 penniä,
on käytetty lainain antamisesta ja perimisestä johtuneisiin ylimääräisiin
kustannuksiin, joista erittäin mainittakoon se 612 markan korvaus, jonka
Vaivahoitohallitus, mainittujen työväenedustajain pyynnöstä, antoi heille
myötävaikutuksesta lainain antamisessa.

Mainituista lainoista oli lokakuun loppuun asti 118 lainanottajaa mak-
sanut kaikkiaan 1,942 markkaa, joista lainanottajista ainoastaan 15 oli täy-
sin maksanut lainansa 560 markalla, kun taas toiset 103 olivat lainoistaan
maksaneet suurempia tai pienempiä määriä yhteensä 1,382 markkaa. Muut
466 lainan ottajaa ja niiden joukossa melkein kaikki, jotka olivat saaneet
suurempia lainamääriä, eivät sitä vastoin olleet ensinkään tehneet mitään
lyhennysmaksuja lainoistaan, vaikka useilla heistä kesän kuluessa oli ollut
hyvä työnansio.

Vaivahoitohallituksen avukseen käyttämä työväentoimikunta oli kir-
jallisella sitoumuksella suostunut 6 kuukauden kuluttua lainain antamisesta
perimään maksamatta jääneet lainamäärät, kuitenkin olematta velvolliset

ryhtymään uloshakuun niissä tapauksissa, joissa lainanottajilla ei ollut maksukykyä. Mitään sellaista perimistä ei toimikunta kuitenkaan ole toimittanut.

Samalla kuin Vaivaishoitohallitus saattoi edellämainitut seikat Kaupunginvaltuuston tietoon, ehdotti Vaivaishoitohallitus kirjelmässä 2 p:ltä marraskuuta, että maksamattomia lainoja ei poiskirjoitettaisi, vaan että sen sijaan, lähestyvään talveen katsoen, jolloin useimmille lainanottajille otakuttiin käyvän vaikeaksi saada tarpeellinen toimeentulo, takaisinmaksuaika ulotettaisiin marraskuun 1 p:ään 1904, jota ennen lainat olisivat Vaivaishoitohallitukselle takaisinmaksettavat. Ja kun Kaupunginvaltuuston myöntämä määräraha oli lisä vaivashoidon vuosirahansäännössä olevaan määrärahaan, oli Vaivaishoitohallitus sitä mieltä, että kertyneet ja vastedes kertyvät varat olisivat merkittävät tuloiksi vaivashoidon tileihin. Tämän esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10 p:nä marraskuuta. Vuoden lopulla kertyi vielä lisäksi 136 markkaa“.

Vaivaistalon johtaja kunnallisneuvos Degerholm on voimassa olevan vaivaishoito-ohjesäännön 30 §:n h) momentin mukaan antanut erityisen, suomennettuna näinkuuluvan kertomuksen Helsingin kaupungin työ- ja vaivaistalosta vuonna 1903.

Vaivaistalossa
hoidettuja.

„Vuoden kuluessa vaivaistaloon otetut ovat olleet iäkkäitä, kivuloisia, raihnaisia taikka mielenvikaisia henkilöitä, sekä turvattomia tai huonosti hoidettuja lapsia, jotka täällä on pidetty jonkun aikaa, sitten annettavaksi elänteille yksityisiin, hyväksitunnettuihin perheisiin, osaksi kaupunkiin osaksi maaseudulle, hoidettaviksi ja kasvatettaviksi.

Että laitokseen otettuja hoidokkaita kykynsä mukaan on käytetty työhön, näkyy tähän liitetystä työluettelosta, sekä siitä että osa vaatetusta, halonhakkuuta, huoneiden puhtaanapitoa, pesua y. m. laitoksessa on toimitettu hoidokkailla.

Muonanpito
Työ- ja vaivais-
talossa.

Muonanpitoa työ- ja vaivaistalossa on hoitanut allekirjoittaneen ja emännän lähimmän silmälläpidon alaisena yksi taloudenhoitajatar tarpeellisen palvelusväen avulla ja se on antanut tulokseksi, että kustannus joka päiväannoksesta eli täysi-ikäisen henkilön ylläpidosta päivässä, on ollut vaivaistalossa 30,28 penniä ja työlaitoksessa, jossa täytyy antaa runsaampia annoksia, koska sinne otetut ovat terveempiä ja enemmän työkykyisiä, 39 penniä sekä mielenvikaisten hoitolaitoksessa 33 penniä.

Järjestys Työ-
ja vaivais-
talossa

Vuosi 1903 on työ- ja vaivaistalossa mennyt suurempia muutoksia missään suhteessa sattumatta taikka järjestyksen ja työn häiriöitä laitoksessa tapahtumatta. Hoidokasten käytös ei ole antanut aihetta pahem-

piin muistutuksiin ja rangaistustoimenpiteisiin on ainoastaan varsin harvoin tarvittu ryhmä.

Laitoksen 1903 vuoden toiminnan enempään erikoisseikkain selville saamiseksi pyytää allekirjoittanut saada viitata niihin liitteisiin, jotka ovat tämän kertomuksen mukana ja jotka on nimitetty seuraavasti:

- 1:ksi. Luettelo Helsingin kaupungin Työ- ja vaivaistalon muonanpitoa varten toimitetuista, ostetuista ja vaivaistalon maa-alueelta korjatuista tuotteista vuonna 1903;
- 2:ksi. Luettelo vaivaistalossa toimitetuista töistä — paitsi puhtaalla rahalla maksetuista;
- 3:ksi. Tietoja Helsingin kaupungin Työ- ja vaivaistaloon vuonna 1903 otettujen hoidokasten luvusta, heidän iästään y. m.;
- 4:ksi. Yhteenveto Helsingin kaupungin Työlaitoksessa pidetyistä päivätyöluetteloista vuonna 1903;
- 5:ksi. Tietoja toiminnasta Helsingin kaupungin Työlaitoksessa vuonna 1903;
- 6:ksi. Varastoluettelo Helsingin kaupungin Työlaitoksessa 31 p:nä Joulukuuta 1903;
- 7:ksi. Luettelo Helsingin kaupungin Työlaitoksessa jälellä olevista tarveaineista 1903 vuoden lopussa;
- 8:ksi. Luettelo miehistön ruumiinpainon muutoksista Helsingin kaupungin Työlaitoksessa vuonna 1903“.

Näistä liitteistä, mikäli ei tietoja niistä ole otettu järempänä seuraaviin tilastollisiin tauluihin, mainittakoon seuraavaa:

Rahatulo vaivaistalon töistä vuonna 1903 oli Smk. 328:13. Paitsi että laitoksen vanhempia alusvaatteita ja pukuja on tarpeenmukaisesti kunnossapidetty, on vaivaistalossa tehty seuraavat työt laitoksen tarpeeksi. *Neulomista*: 300 lakanaa, 311 paitaa, 226 naisten paitaa, 432 pyyheliinaa, 224 matrassinpäällystä, 262 tyynynpäällystä, 138 leninkiä, 57 röijyä, 104 alushametta, 67 liiviä, 20 esiliinaa, 130 päähuivia pallistettu, 108 nenäliinaa, 13 topattua päällysnuttua, 8 topattua päällystakkia, 24 paria kaihtimia, 19 paria lasten alushousuja, 12 lasten alusliiviä, 3 lastenpuseroa, 33 lasten kolttua ja 10 lasten röijyjä. *Räätälintöitä*: 12 takkia, 18 paria housuja ja vanhempain vaatteiden paikkausta. *Sukankudontaa*: 27 paria villasukkia, 229 paria pellavasukkia, 83 paria puuvillasukkia, 45 paria vanttuita ja parsimista, 230 metriä *tilkkumattoja kudottu* vuoden kuluessa.

Sekalaisia pienempiä puusepäntöitä laitoksen tarpeiksi. Ruumisasemalle on *kuljetettu* 250 ruumista kuolleita varattomia henkilöitä. Töitä viljelysmaan hoitamisessa ja korjattaessa: 700 metristä *L* $\overline{\text{B}}$ heiniä, 40 hl lanttuja, 25 hl porkkanoita, 1,600 kapp. kaalia ja sekalaisia vihanneksia.
